

Н. І. Стахова,
здобувач магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного
адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика
ORCID ID: 0000-0003-3369-8575

В. М. Михальчук,
д. мед. н., професор, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного
адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика
ORCID ID: 0000-0002-5398-4758

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.16.97

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ УПОВНОВАЖЕНОГО З ПРАВ ЛЮДИНИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ

N. Stakhova,
Master's student of the Department of Management health care and public administration,
Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine
V. Mykhalchuk,
Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Healthcare Management
and Public Administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ROLE AND FUNCTIONS OF THE HUMAN RIGHTS COMMISSIONER IN THE GOVERNMENT OF UKRAINE

У статті коротко окреслено історичний аспект у правовому полі захисту прав і свобод людей та громадян. Встановлено, що основним документом, який забезпечує права і свободи людей та громадян України, є Конституція, а основним законом є Закон України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Встановлено визначення терміну "омбудсмен". Описано основні періоди становлення інституту омбудсменів. Проаналізовано ключові статті основних законів, що регулюють дію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Визначено основний правовий статус, зроблено висновок, що під юрисдикцію Уповноваженого підпадають будь-які органи влади. Окреслено аспекти адміністративно-правового регулювання діяльності омбудсмена в Україні. Зазначено основні права Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Визначено, що основною формою реалізації функцій омбудсмена є регулюючі акти Уповноваженого. Зазначено, що особливістю звітування Уповноваженого Верховною Радою з прав людини щодо виконання покладеного на нього завдання є щорічні звіти. Встановлено особливості та форми описаного звітування. Проаналізовано позиції науковців, які визначають роль Уповноваженого Верховної Ради України, як окрему гілку влади — контрольну. Зазначено основні проблемні моменти у взаємодії омбудсмена та громадян України у поінформованості проблемних питань щодо прав і свобод, які висвітлюються Уповноваженим у щорічних

доповідях. Зроблено висновок, що основна роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини полягає у безпосередній комунікації органів чи то державної, чи то приватної власності із соціально-незахищеними верствами населення. При цьому головна функція його діяльності є контроль за додержанням прав і свобод людей та громадян. Запропоновано внести поправки до Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини".

The article briefly outlines the historical aspect in the legal field of protection of the rights and freedoms of people and citizens. It is established that the main document that ensures the rights and freedoms of people and citizens of Ukraine is the Constitution, and the main law is the Law of Ukraine "On the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights. The definition of the term "ombudsman" has been established. The main periods of formation of the institute of ombudsmen are described. The key articles of the main laws regulating the action of the Verkhovna Rada of Ukraine Commissioner for Human Rights are analyzed. The basic legal status has been determined, it has been concluded that any authorities fall under the jurisdiction of the Commissioner. Aspects of administrative and legal regulation of the ombudsman's activity in Ukraine are outlined. The basic rights of the Verkhovna Rada Commissioner for Human Rights are indicated. It is determined that the main form of implementation of the ombudsman's functions is the regulatory acts of the Commissioner. It is noted that the peculiarity of the Verkhovna Rada Commissioner's report on the implementation of the task assigned to him is the annual reports. Features and forms of the described reporting are established. The positions of scientists who define the role of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine as a separate branch of power — control — are analyzed. The main problematic points in the interaction of the Ombudsman and the citizens of Ukraine in the awareness of problematic issues concerning rights and freedoms, which are covered by the Commissioner in the annual reports, are indicated. It is concluded that the main role of the Verkhovna Rada of Ukraine Commissioner for Human Rights is to directly communicate with bodies of either state or private property with socially vulnerable segments of the population. The main function of its activity is to control the observance of the rights and freedoms of people and citizens. It is proposed to amend the Law of Ukraine "On the Verkhovna Rada of Ukraine Commissioner for Human Rights".

Ключові слова: захист прав і свобод, омбудсман, Уповноважений Верховної Ради з прав людини, акти Уповноваженого, щорічні та спеціальні доповіді омбудсмена, державне управління.

Key words: protection of rights and freedoms, ombudsman, Verkhovna Rada Commissioner for Human Rights, acts of the Commissioner, annual and special reports of the ombudsman, public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аналізуючи наукову та правову літературу, можна констатувати, що до 1525 року права людини визначалися в контексті філософської науки або як норми моралі та рівності. Перша офіційна згадка про рівність громадян та їх права в сучасному розумінні цього терміну, датується 1525 роком, документ названо "Дванадцять статей". Положення було прийнято у Німеччині в результаті Селянської війни. З того часу почалася хвиля офіційного прийняття нормативно-правових документів, що окреслювали права людини в тій чи іншій державі. Найвідомішими та вагомими для історії документами щодо прав людини були:

- Декларація незалежності США (1776 р.);
- Декларація прав людини і громадянина (1789 р.);
- Акт скасування рабства (1833 р.).

Організації, що відіграли надважливу роль у створенні міжнародного права у сфері прав людини, були Міжнародний комітет Червоного хреста, створений у 1864 році та утворення Організації Об'єднаних націй (далі ООН) у 1945 році, як відповідь на багатомільйонні жертви Другої світової війни. Таким чином, ми розуміємо, що права людини в міжнародному праві регулюються відносно недавно, починаючи з XIX ст.

Разом із розвитком розуміння важливості охорони прав людини розвивався інститут омбудсменів.

Посада омбудсмена для незалежної України є, у порівнянні з історією інших держав, новою. Повертаючись до історичного генезису інституту омбудсменів, вперше посада "омбудсмен юстиції" була затверджена у Швеції у 1809 році. У склад посадових обов'язків перших омбудсменів входила функція контролю за основ-

ними державними структурними органами, як-от: центральні та місцеві органи управління, місцевими адміністративними органами, судами та окремими підприємствами, що так чи інакше виконували державно-владні функції. Відповідно до особливих повноважень, омбудсмени отримували широкий спектр впливу, що базувалося на праві необмеженого доступу до протоколів та документів (разом із документами з обмеженим доступом та печаткою "засекречено"), вносити зміни у законодавство, можливість ініціювати дисциплінарне провадження щодо порушників прав і свобод громадян (одним із таких дисциплінарних покарань було стягнення штрафів), право ініціювати судове переслідування, яке порушувалося за клопотанням надзвичайного прокурора за "неналежне виконання своїх обов'язків".

У результаті Другої світової війни, коли весь світ поніс велику кількість людських жертв, сформувалась друга хвиля розвитку інституту омбудсмена, який набув важливого значення для Європейських країн. У цей час представники з прав людини отримують максимально можливі повноваження, які дозволяють їм впливати на всі сфери громадського життя, переосмислюючи ставлення до народів і кожної людини зокрема. Що стосується України, то інститут омбудсмена отримав повноваження з 1998 року. Нормативним документом, який визначив ці повноваження став Закон України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини". Цього ж року в країні було обрано першу людину, яка зайняла пост Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, в подальшому у дослідженні ми будемо використовувати скорочення Уповноважений [1; 8].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Значення Уповноваженого з прав людини в Україні формується у правовому полі у системі захисту прав та свобод людини в межах визначення його функціональних обов'язків та загальних питань, що регулюється цією особою. Питання досліджено багатьма авторами, до яких слід віднести І.Л. Зелінського, О.В. Марценяк, Ю.М. Тодика, В. Довбиша, О.О. Майданника, О.В. Нікольську, В.С. Ніколайчука та інших науковців.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження основних функціональних особливостей професійної діяльності Уповноваженого Верховної Ради з прав людини та пошуків шляхів їх узагальнення та виділення основної ролі омбудсмена в області державного управління.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нині відомо більше ста омбудсменів в різних країнах світу. Ці посадові особи можуть називатися по-різному: медіатор, проведор, уповноважений з прав громадян, а, наприклад, у Танзанії це колективний орган — постійна слідча комісія. Багатозначність найменувань зумовлюється історично різним середовищем, філософськими підходами і впливом конституційно-політичних систем. Водночас при всьому різноманітті форм цієї фінансової інституції є достатньо підстав говорити про його єдине спрямування. Для інституту омбудсмена харак-

терно те, що ця посада існує в рамках парламентаризму і спрямована на контроль певної діяльності державних органів. При цьому омбудсмен не є ні органом влади або державного управління, ні судовим органом. Він не заміщає ці органи соціальної допомоги, а втручається тільки, коли відбулося порушення закону. У його компетенцію не входять справи, де громадяни взаємодіють між собою. У порівнянні з іншими органами, що здійснюють захист прав, його діяльність більш демократична.

Прийнявши загальнозживане визначення "омбудсмен", слід уточнити особливі риси інституту, що виділяють його серед йому подібних інститутів, що стоять на сторожі правопорядку в апараті сучасної держави. Завдання омбудсмена як елемента системи правопорядку у широкому сенсі — охорона прав громадян. Відомство омбудсмена відноситься до вищих органів держави в країні. Найважливішою рисою інституту омбудсмена є його незалежність. У більшості країн він обирається парламентом і звітує тільки перед ним.

Регулюючим документом, який визначає захист прав та свобод громадян, що проживають на території України, є Конституція. Статтями 55, 85, 101 та 150 визначаються положення, які регулюють діяльність Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Відповідно до найвищого Закону кожна людина має можливість звернутися із будь-яким питанням, що стосується порушення її прав або свобод, до омбудсмена. Нормативним законодавством визначається порядок призначення омбудсмена та визначається порядок звітування омбудсмена про проведені роботи за рік. Окрім цього, окремим положенням вноситься те, що уповноважений з прав людини може здійснювати не тільки роз'яснювальні дії, але й контролюючі у питаннях порушення прав та свобод людини [2]. Таким чином, основна контролююча функція, яка входить до обов'язків омбудсмена прописана в основному законі держави. Окрім неї, є й додаткові дотичні функції, які повинен уповноважений здійснювати у полі захисту прав та свобод людини. Зокрема, він може розв'язувати питання щодо відповідності окремих законодавчих актів конституційним та міжнародним нормам.

Посилаючись на Конституцію, Уповноважений обирається Верховною Радою України. Однак поле діяльності, функції, обов'язки та права Уповноваженого регулюються не тільки Конституцією, але й іншими нормативно-правовими документами, основним з яких є Закон України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" [2].

У Законі України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" також зазначається, що у загальні обов'язки Уповноваженого передусім покладено контрольну функцію. В основу цієї функції закладено пріоритет захисту прав і свобод кожної особи, яка знаходиться на території України [8]. Зауважимо, що компетентність омбудсмена поширюється не лише на громадян України, і на перебуваючих на території України осіб чи осіб, що мають інше громадянство, або не мають будь-якого громадянства. Уповноважений у своїй діяльності керується також і міжнародними правовими документами.

У статті 4 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" встановлено основний правовий статус Уповноваженого [8], і таким чином, підтверджується вищенаведене нами значення, що саме Конституція України визначає статус Уповноваженого, як основний документ, за іншими нормативно-правовими актами встановлюються більш чіткі функціональні обов'язки та інші деталі діяльності Уповноваженого в Україні. Таким чином, у результаті дослідження нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Уповноваженого, нами було встановлено, що ці законодавчі документи виступають у вигляді доповнення наявних засобів захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина та вони не відмінюють їх, не провокують до перевірки компетентності органів, що за своєю метою створені для забезпечення прав і свобод людей та громадян.

У законодавстві немає обмежень для Уповноваженого, щодо посадових осіб, яких він може перевіряти у межах власної компетентності, з цього випливає, що під юрисдикцію підпадають всі без виключення, в тому числі органи державної влади на всіх рівнях, судді чи будь-які інші високопосадові особи. Законом не передбачено, що омбудсмен може мати посаду в органах державної влади, будь-який мандат чи то представницький, чи то партійний, працювати на неоплачуваній роботі, або на будь-якій іншій роботі за сумісництвом, бути членом органів місцевого самоврядування, об'єднаних громад, бути задіяним на підприємстві чи будь-якій іншій організації тощо. Уповноважений обмежений у своїх діях виключно рішенням Верховної Ради України. Таким чином, посада Уповноваженого не може бути сумісною з будь-якою іншою діяльністю, окрім науково-викладацької [2, 8].

Законодавство виділяє різні права і обов'язки омбудсмена. Водночас науковці [4], які здійснюють аналіз правової літератури, зазначають, що в його обов'язки входить формування адміністративно-правових гарантій та виконання адміністративних функцій та принципів діяльності.

У завдання омбудсмена входить контроль за діяльністю урядових інстанцій, службовців і осіб, які працюють за завданням уряду і здійснюють адміністративні функції. Цей контроль зовнішній, свого роду надзвичайний. Він проводиться з ініціативи омбудсмена, на вимогу або за скаргами громадян. Сфера контролю омбудсмена достатньо точно широка і в різних країнах неоднакова.

У різних країнах сфера компетенції омбудсмена неоднакова. У деяких країнах наглядові функції омбудсмена поширюються, хоча і в обмежених межах, на діяльність судових органів, адміністрації в'язниць, муніципальних органів, психіатричних лікарень і т. д. Найбільш широкими правами володіють омбудсмени Скандинавських країн. Так, у Фінляндії нагляд омбудсмена поширюється і на міністрів уряду.

У ряді країн, наприклад у Великобританії, омбудсмени не розглядають справи, які пройшли через суд, адміністративний суд або за якими є судові рішення.

Для контролю за діяльністю військових установ у деяких країнах створено спеціальні військові омбудсмени (Норвегія, Німеччина тощо).

У багатьох країнах сфера діяльності омбудсмена поширюється на місцеву адміністрацію. Так, з 1974 р. у Великобританії діє місцевий Уповноважений у справах адміністрації, у Франції на початку 1979 р. кожній префектурі був введений в посаду представник медіатора.

Можна виділити 13 основних прав, які має Уповноважений.

- омбудсмен має право без обмежень та перешкод здійснювати невідкладний прийом Президентом України та іншими головами урядових організацій, звертатися до голови Конституційного Суду та інших суддів чи посадових осіб, що можуть вирішувати питання, які регулюють права та свободи людини та громадян;

- омбудсмен може відвідувати засідання Верховної Ради, Кабінету Міністрів чи інших виконавчих органів без перешкод і з власної ініціативи, якщо питання розгляду стосуються захисту прав та свобод населення чи громадянина, який здійснив відповідне звернення про захист до омбудсмена;

- за необхідності здійснювати подання до Конституційного Суду України;

- не мати перешкод на шляху до відвідування будь-яких органів державної влади на будь-якому рівні, у т.ч. державних, колективних, приватних організацій або бути присутнім на засіданнях у цих організаціях;

- мати доступ до документації, що формує поле дослідження, у тому числі й до тієї, що містить інформацію з обмеженим доступом;

- вимагати від контролюючих органів та державних службовців здійснення ревізії і контролю щодо діяльності підприємств, організацій та установ, проведення експертизи та отримання узагальнень, рекомендацій та висновків;

- запрошувати до справи різних посадовців, громадян України та інших держав засвідчити свої покази або позиції щодо певних обставин, які відбуваються по досліджуваній справі;

- відвідувати різні державні та приватні заклади без попередження про час або мету, у тому числі й організації, які мають закритий або обмежений доступ для людей;

- мати можливість бути присутнім на різних судах та інстанціях, у тому числі й на закритих засіданнях, якщо цього вимагає людина, що ініціює звернення до омбудсмена;

- особисто або через посередника звертатися до суду, представляти інтереси осіб, які не мають можливість бути присутніми на таких засіданнях з різних об'єктивних причин не можуть захистити власні права і свободи; брати участь у розгляді справ, по яких відкритті провадження, виступати у справах за різними спорами, на будь-якій стадії судового слухання;

- здійснювати направлення актів регулювання уповноваженого у сфері виявлення порушень відповідним органам для того, щоб вони вжили заходів для вирішення поставленої проблеми;

- ініціювати перевірку встановлених прав та свобод людини і громадянина відповідними державними службами, у випадку пропажі людини організувати пошукові роботи та підключати виконавчі органи до забезпечення виконання завдання;

Рис. 1. Функції омбудсмана відповідно до класифікації Марциляка О.В.

Джерело: [3].

— здійснювати дії, що дозволяють забезпечити рівність чоловіків і жінок.

Функції омбудсмена реалізуються у зовнішніх про-
 явах різних видів практичної діяльності. Діяльність ом-
 будсмена здійснюється на підставі відомостей про по-
 рушення прав та свобод людей чи громадян, які він отри-
 мує у результаті звернення громадянина чи іноземця,
 посадової особи або депутата різних рівнів для вирішен-
 ня спірного питання у різних сферах, що стосуються
 захисту прав та свобод людини та громадянина [5, 8].

Конституційне подання є основним актом регулю-
 вання Уповноваженого щодо порушень чинного зако-
 нодавства з питань захисту та свобод людини. Подання
 може здійснюватися до:

- органів державної влади;
- органів місцевої влади;
- виконавчих організацій на всіх рівнях;
- громадських організацій;
- комунальних установ;
- приватних організацій;
- конкретних осіб.

Основною особливістю актів регулювання омбудс-
 мена є те, що вони не містять імперативного характеру,
 а це не дозволяє омбудсменові відмінити або зупинити
 рішення, які прийняті органами влади чи посадовими
 особами, однак можуть порушувати в тій чи іншій мірі
 права та свободи людини [5; 8].

Окрім того, що омбудсмен може безпосередньо
 розглядати звернення про порушення прав людини,
 до його функцій також відноситься проведення од-
 норазового контролю або систематичного моніторин-
 гу за дотриманням прав та свобод людини або гро-
 мадянина в Україні органами державної влади на всіх
 рівнях, у тому числі й приватними організаціями та їх
 посадовими особами, які у результаті своєї діяльності
 могли порушити права та свободи громадян чи кон-
 кретних осіб. За результатами такого аналізу здійс-
 нюється загальна оцінка прав захисту та свобод і їх
 додержання апаратом державного управління, чи-
 новниками посадовими особами та приватними осо-
 бами.

Важлива форма реагування, яка властива всім ом-
 будсменам, — щорічна доповідь парламенту. У цьому
 документі омбудсмен аналізує порушення прав грома-
 дян, що найбільш часто зустрічаються, зазначає недо-
 ліки в діяльності адміністрації, дає відомості про непра-
 вильне тлумачення законів, повідомляє про випадки кри-
 мінального переслідування посадових осіб, висловлює
 рекомендації щодо вдосконалення законодавства і
 практики його застосування.

Вимоги подальшої демократизації суспільного жит-
 тя, підвищення ролі правових засад у регулюванні різних
 суспільних відносин припускають необхідність створен-
 ня правових механізмів у сфері захисту прав людини.

Такі доповіді подаються щороку до Верховної Ради, де окрім представлення звітів про виконання робіт, омбудсмен може подавати до розгляду пропозиції щодо удосконалення або створення нових законодавчих актів, які будуть покращувати поточне нормативно-правове регулювання або виправляти неточності чи проблемні моменти, що не дозволяють захистити права і свободи людини чи громадян повною мірою [2; 8].

На омбудсмена покладаються функції Національного превентивного механізму, які запобігають катуванням та жорстоким діям, або таким діям, яких можна назвати нелюдськими, діям, які можуть принижувати людську гідність, обмежувати їх свободу або завдавати тілесні ушкодження [8].

За твердженням О.Л. Стасюк [9], попри те, що в Україні діє низка нормативно-правових документів, які гарантують права та свободи кожному громадянину, інститут омбудсмена має важливе значення, оскільки він дозволяє забезпечити державне право і свободу громадянам та створити можливості для того, щоб вони могли отримати гідні і справедливі відповіді чи розгляди питань в органах публічної влади чи недержавних організаціях, а також їх посадовими особами. У випадку, якщо виявлено систематичні або одноразові порушення прав і свобод людини, цей посадовець може залучати органи публічної влади до процесу вирішення зазначеного питання для того, щоб поновити порушені права та свободи людини, що звернулася до вищого органу з прав людини. Таким чином, можна стверджувати, що правозахисна функція Уповноваженого є однією із найважливіших функцій, які передбачаються Конституцією України та іншими нормативно-правовими документами.

Дослідивши представлену інформацію, нам близька позиція Нікольської О.В. [6] про те, що наявність Уповноваженого у органах державної влади дозволяє створити гарантії розвитку суспільства та реалізувати принципи прав і свобод громадян, підтвердити їх соціальну цінність. Проте, попри те, що в країні встановлено відповідальну посадову особу, яка займається захистом прав, і разом з тим створено низку нормативних документів, які забезпечують права та свободи людей, виникає численна кількість ситуацій, які свідчать про неналежне виконання законних вимог омбудсмена. Це зумовлено тим, що на сьогодні всі дії омбудсмена повинні регулюватися нормативними документами, а якщо таких не створено, не передбачено чи не вистачає, омбудсмен самостійно їх пропонує до розгляду у Верховній Раді. Однак на сьогодні близько половини надісланої документації відхиляється, таким чином, омбудсмен не може повною мірою забезпечити виконання своїх функцій щодо захисту прав та свобод громадян. З іншої сторони, враховуючи, що частина законодавства з пропозиції омбудсмена все-таки приймається, можна сприймати омбудсмена як реформатора державної влади, що сприяє розвитку демократичного суспільства [6].

Функції омбудсмена можна класифікувати за різними ознаками, зокрема за об'єктами способами та засобами діяльності та іншими підставами. Розглянемо більш детальну класифікацію Марциляка О.В., що стосується функцій омбудсмена (рис. 1).

Місце омбудсмена у системах органів влади різних країн є різною, однак у більшості країн він є незалежною посадовою особою, яка не отримує значного впливу від організації, яка його призначає. Однак у світовій практиці є такі випадки, коли омбудсмен діє тільки у межах певної гілки, яку він представляє, а також він може відноситися до контролюючої чи регулюючої гілки, або представляти самостійний наглядовий орган у вигляді особи або навіть інституції.

Отже, можна дійти висновку, що омбудсмен є тією автономною особою, яка не формує владу, однак є самостійним органом у системі органів влади, а це свідчить про те, що в Україні починає формуватися контрольна наглядова гілка влади [3].

Такої ж точки зору дотримується Німченко В., який зазначає, що особливість статусу цієї посадової особи в тому, що вона не належить до будь-якої із гілок державної влади і володіє унікальним статусом. З іншої сторони, це зумовлює певні складності на шляху до реалізації всіх функцій омбудсмена, що пов'язується невідповідністю діяльності до традиційної існуючої системи влади [7].

Таким чином, у науковій літературі достатньо чітко визначаються основні функціональні обов'язки Уповноваженого, однак реалізація функцій та обов'язків в інформаційному просторі, на нашу думку, є недостатньою. Так, досліджуючи офіційний вебпортал українського омбудсмена, констатуємо відсутність короткого опису діяльності Уповноваженого за останні десять років. Адже великий зміст щорічних доповідей є, зазвичай, непосильним для сприймання саме тих верств населення, до яких спрямована інформаційна функція омбудсмена. На нашу думку, варто звернути увагу на більш простий спосіб подачі звітів та щорічних доповідей, які не лише будуть обов'язковими до розміщення на офіційних вебсторінках, а і будуть загальнодоступними для найвіддаленіших куточків України.

ВИСНОВОК

Омбудсмен або Уповноважена особа з прав людини та громадян є громадянином України, який виконує функції самостійного контрольного-регулюючого інституту і призначається на свою посаду Верховною Радою України, не підпорядковуючи їх свою подальшу діяльність. Діяльність омбудсмена не відноситься до виконавчої, законодавчої чи судової гілок влади — це незалежний контролюючий орган, який може виступати у вигляді незалежної четвертої гілки влади і сприятиме балансуванню функціонування різних органів апарату державного управління. Це приклад модифікованого принципу поділу управління, оскільки, здійснюючи контролюючі функції, омбудсмен бере на себе захист прав та свобод громадян не входячи в класичні гілки влади, тобто не переслідуючи їх інтереси, а створюючи противагу важний механізм на користь захисту прав громадянина.

Таким чином, Уповноважений повинен забезпечувати основну функцію, що полягає в забезпеченні прав і свобод громадян та створенні прямих зв'язків між соціально незахищеними верствами населення і органами державної влади на всіх рівнях державного регулю-

вання. Саме тому доцільно у перспективі внести поправки до іншого Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України", що стосуються висновків та рекомендацій доповнивши щорічні доповіді інформацією не тільки про проведені розглянуті питання із захисту прав та свобод населенням, але і висновками та рекомендаціями щодо подальших змін у законодавстві чи проведенню заходів, які потрібно здійснити для покращення рівня забезпечення прав та свобод людини та громадянина.

Література:

1. Інститут омбудсмена / Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/history/institute/> (дата звернення 13.03.2021).

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

2. Марцеляк О.В. Функції омбудсмена // Право і безпека. — 2003. — № 2'4. — С. 61—67.

3. Недов І.М. Місцевий омбудсмен як суб'єкт адміністративного права: автореф: дис. ...канд юрид. Наук / Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2011. 20 с.

4. Ніколайчук В.С. Роль омбудсмена у забезпеченні прав людини: автореф. дип. роботи на здобуття, освітнього ступеня "магістр": спец. 081 "Право" / В.С. Ніколайчук, ЧНУ ім. Петра Могили. — Миколаїв, 2021. — 13 с.

2. Нікольська О.В. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини у механізмі захисту прав і свобод людини та громадянина / О.В. Нікольська // Правничий часопис Донецького університету. — 2014. — № 1—2. — С. 9—14 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pchdu_2014_1-2_4 (дата звернення 12.03.2021).

5. Німченко В. Правовий статус особи за Конституцією України / В. Німченко // Вісник Конституційного Суду України. — 1998. — № 3. — С. 38.

6. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 груд. 1997 р. (станом на 09 березня 2021 р.) // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 20. — Ст. 99.

7. Стасюк О.Л. Адміністративно-правові засади діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері реалізації правозахисної функції держави. Право і суспільство. 2018. № 5. Ч. 2. С. 142—146.

References:

1. Official site of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights (2021), "Ombudsman Institute", available at: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/history/institute/> (Accessed 25 July 2021).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Vol. 2'4.

3. Martseliak, O.V. (2003), "Functions of the ombudsman", Pravo i bezpeka, vol. 24, pp. 61—67.

4. Niedov, I. M. (2011), "Mistsevyi Local ombudsman as a subject of administrative law", Abstract of Ph.D. dissertation, Law, Kyiv, Ukraine.

5. Nikolaichuk, V. S. (2021), "The role of the ombudsman in ensuring human rights", Abstract thesis, ChNU im. Petra Mohyly, Mykolaiv, Ukraine.

6. Nikolska, O. V. (2014), "Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights in the mechanism of protection of human and civil rights and freedoms", Pravnychi chasopys Donetskoho universytetu, vol. 1-2, pp. 9—14, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pchdu_2014_1-2_4 (Accessed 25 July 2021).

7. Nimchenko, V. (1998), "Legal status of a person under the Constitution of Ukraine", Visnyk Konstytu-tsiinoho Sudu Ukrainy, vol. 3, p. 38.

8. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "On the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 20.

9. Stasiuk, O. L. (2018), "Administrative and legal bases of activity of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for human rights in the sphere of realization of human rights function of the state", Pravo i bezpeka, vol. 5, no. 2, pp. 142—146.

Стаття надійшла до редакції 26.07.2021 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292